

Miljøverndepartementet
Avdeling for regional planlegging
v/Magnar Danielsen
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 201004627- /MD
Vår ref.: 10/00529-9
Prosjekt: 308300

Trondheim, 23. august 2012

HØRING - RAPPORT FRA STATENS KARTVERK OM DET OFFENTLIGE KARTGRUNNLAGET. Innhold, rutiner og ansvar.

Overordnede synspunkter

NGU ønsker innledningsvis å komme med noen generelle synspunkter som vi mener bør få betydning for den endelige rapporten vedrørende innholdet, rutinene og ansvaret knyttet til det offentlige kartgrunnlaget (DOK).

1. Beskrivelsen av de ulike ansvarsforhold i rapporten bærer preg av at kartinnholdet knyttet til Plan- og bygningsloven tidligere omfattet kun basis geodata (FKB-data). Når det offentlige kartgrunnlaget nå også omfatter temadata, er det behov for å nyansere ansvarsforholdene ytterligere. Det bør være den enkelte fagetats ansvar å utarbeide nasjonale spesifikasjoner for egne temadata, og godkjenne ny datafangst som utføres på bakgrunn av disse. Uten dette vil det være umulig å påta seg en forvaltningsoppgave for disse. Det kan for eksempel ikke være kommunene som formulerer nøyaktighets- og detaljeringsklasser for geologiske datasett.
2. NGU synes det er en svakhet med rapporten, og stiller deg undrende til at den foreslår opprettelsen av web-innsynsløsning til det offentlige kartgrunnlaget uavhengig av den nasjonale geografiske infrastrukturen sin geodataportal (geoNorge.no). Datasettene som inngår i det offentlige kartgrunnlaget er hovedsakelig de samme som også skal være tilgjengelig gjennom geodataportalen, og som kreves gjennom Geodataloven og geodataforskriften, men med den forskjell at det er knyttet strengere krav til dokumentasjon, veiledningsmateriale og oppdateringsfrekvens til disse. Det pekes på flere steder i rapporten (bl.a i kapittel 4.) at det skal opprettes en egen web-tjeneste/nettside - "Oversikt over innhold i DOK" med tilhørende kartinnsynsløsning. NGU mener dette kan være uheldig og unødvendig. Dette vil skape usikkerhet i geodatamiljøet om rollen den overordnede nasjonale geodataportalen skal ha jf. Geodataloven og Norge digitaltsamarbeidet. Det vil

føre til at fagetatene må oppdatere/ajourholde flere ulike nettløsninger vedr. innsynsløsninger, nedlastningsløsninger, dekningskart, metadata og produktspesifikasjoner mm. Løsningen "Oversikt over innhold i DOK" bør utvikles som en del av geoNorge.no, men fremheves som spesielt viktige data til planformål, underlagt en del tilleggskrav i form av produktark og veiledninger og andre krav mv. Det er viktig at alle søke- og nedlastningsløsninger er organisert under geodataportalen.

3. Deltagende virksomheter og ND-parter skal etter geodataloven fremstille og oppdatere metadata og produktspesifikasjoner for alle leveranser. NGU er enig med de som hevder at å forholde seg til disse er krevende for brukerne og krever forenklede presentasjoner. Bruken av produktark slik det beskrives i DOK er derfor et godt fremskritt. Problemet er at rapporten ikke peker på sammenhengen mellom det ringe utvalg av elementer i produktarket og de bakenforliggende metadata og produktspesifikasjoner på geoNorge. Produktarket burde representere den folkelige kortversjonen av det som allerede ligger i geoNorge og generert derfra. Dette vil forenkle vedlikeholdet av produktarket.
4. Det er uheldig at hovedinndelingen/grupperingen av geodatasett i DOK ikke følger inndelingen i Geodataloven/geodataforskriften. Dette gjelder både inndelingen på side 11 og i tabellen på side 12. Spesielt fordi det i §2 i forskriften er presisert at: *Forskriften gjelder også geodatasett i det offentlige kartgrunnlaget og kommunalt planregister, jf. Plan- og bygningsloven §2-1 og § 2-2.* Inndelingen i temagrupper bør erstattes av en inndeling fra § 2 i geodataforskriften.
5. Det fremkommer for dårlig at de fleste krav til leveranse av data og tjenester ifm. DOK i de fleste tilfeller er tilsvarende de krav fagetatene allerede har i forhold til Norge digitalt og geodataloven. Man burde i sterkere grad fremheve de krav som avviker fra dette og er mer skjerpene.
6. Temadata kan ha større variasjon av dekning, kvalitet og målestokk innenfor et datasett enn det FKB-data har. Det er viktig at brukere er bevisst betydningen av å kunne håndtere data med ulik dekning, kvalitet og målestokk. Det bør gis generell opplæring på dette. Statlige etater bør i samarbeid med kommunene samtidig utvikle strategier og planer for å utvikle bedre tilrettelagte og hensiktsmessige kartprodukter når det gjelder innhold og detaljering.

Kommentarer knyttet til spesifikke sider og kapitler i rapporten.

Vedr. fagetatenes ansvar for detaljering av kartinnholdet (referanse til flere steder i rapporten).

På side 4 under Sammendrag, andre tiltak heter det: - *Mange av de nasjonale temadatasettene er ikke nøyaktige nok på reguleringsplan- og byggesaksnivå, men må følges opp lokalt gjennom innhenting av mer detaljert informasjon. Det er ønskelig at de sentrale fagetatene utvikler metodikk og spesifikasjoner for slik detaljert kartlegging som gjør at informasjonen kan legges inn i*

nasjonale kartbaser. Dette er vi selvfølgelig enig i, men formuleringen står i kontrast til uttalelsene i siste avsnitt på side 7 under kap. 2.2 Lov og forskrift: *Tredje ledd i kart- og planforskriftens §5 sier: Offentlig kartgrunnlag skal følge spesifikasjoner godkjent av Statens kartverk og være i henhold til gjeldende geodataplan for området. Kommunen kan i generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel fastsette hvilke nøyaktighets- og detaljeringsklasser kartgrunnlaget skal følge i de ulike deler av kommunen.* En slik formulering passer dårlig dersom kartgrunnlaget også innbefatter temadata.

Det heter videre på side 8: *Formuleringen om nøyaktighets- og detaljeringsklasser definert av kommunen kan gjelde alle typer data, men vil som oftest kunne konkretiseres gjennom referanse til FKB-dataenes soneinndeling.* Dette forsterker vårt inntrykk av at man her utelukkende tenker på basis geodata (grunnkart). **NGU mener det må være fagetaten for temadataene som har ansvaret for å definere innholdet i datasettet ved en detaljering av kartinnholdet**, slik det fremkommer av sammendraget på side 4.

På side 13 under kap. 3.1 Geodata i det offentlige kartgrunnlaget heter det: *På sikt er det ønskelig at de sentrale fagetatene utvikler metodikk og spesifikasjoner for slik detaljert kartlegging som gjør at mer av informasjonen kan legges inn i nasjonale kartbaser. Dermed kan kvaliteten i de nasjonale basene heves, og den detaljerte informasjonen blir allment tilgjengelig. Disse utfordringene bør settes på dagsorden innenfor Norge digitalt i tiden framover.* Dette er NGU enig i, men dette vil kreve økt finansiering. Spørsmålet bør derfor rettes til de myndighetene som finansierer fagetatens evne til mer detaljert kartlegging, og da på en måte slik at det fremkommer i etatens tildelingsbrev.

Til kap. 2.3

Opplistingen av temadata som gir grunnlag for avgrensning og hensynssoner mangler to punkter vedrørende geologi.

Dette er:

- Naturfarer (flom, skred, radon og ustabil byggegrunn)
- Mineralske ressurser (industrimineraler, naturstein mv.)

I tilknytning til siste avsnitt i dette kapitlet bør det tilføyes: Det bør være brukerens ansvar at det er oppdaterte data (siste versjon) som benyttes ved konsekvensutredninger og ROS-analyser. Kopidata vil etter en tid være foreldet.

Til kap. 3

Selv om inndelingen i temagrupper aldri vil være tilfredsstillende for alle mulige temaer, mener NGU temaet ”geologiske ressurser” er viktig, men for snevert som hovedinndeling i plansammenheng. Den brukte inndelingen ”geologi” i geodataforskriften er en inndeling som er mer dekkende for planmessig viktige tema som geologiske ressurser (grus, puk, mineralogiske ressurser, grunnvann) og geologiske grunnforhold. Grunnforhold danner grunnlaget for blant annet tolkninger under temaet samfunnssikkerhet (kvikkleire faresoner, aktsomhetskart radon) og er essensiell grunnlagsmateriale for byggplanlegging.

Kap. 3.2 – Høydedata

Det bør tilføyes at detaljeringsgraden (oppløsningen) på høydedata har stor betydning for hvor anvendbar disse er til planformål og ved fremstillingen av andre temadata.

Kap. 3.2 – Ledningsdata

I kapitlet heter det: *Miljøverndepartementet arbeider aktivt med problematikken rundt manglende data om ledninger og annen infrastruktur i grunnen, og departementet vurderer for tiden om det bør fastsettes en generell registreringsplikt i forskrift. Et slikt forslag vil i tilfelle bli gjenstand for en egen høring. Det vil i denne sammenheng være naturlig også å vurdere i hvilken grad ledningsdata bør inngå i det offentlige kartgrunnlaget.*

En slik registreringsplikt burde også fastsettes for ulike typer grunnboringer. Forvaltningen av planområder i undergrunnen (3D) er høyaktuelt, spesielt i de store byene. En nasjonal grunnboringsdatabase, som inneholder all slags borehullsinformasjon (geotekniske boringer, boring i fjell, geotermiske boringer osv.) vil ha stor betydning for forvaltning og utnyttelse av undergrunnsdata i kommunene. NGU har startet arbeidet med å etablere en nasjonal database for bl.a. slike boringer. For øvrig henvises til Stortingets behandling av St. meld 15 om Flom og skred våren 2012. Kap. 3.2. bør derfor få et nytt avsnitt med overskrift "Grunnboringer".

Kap. 3.4.2 Rettigheter til data

Rapporten bør også inneholde henvisninger til forskrift om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften), som er meget presis på kravet om deling av data.

Det vises til at det i §2 i forskriften er presisert at: *Forskriften gjelder også geodatasett i det offentlige kartgrunnlaget og kommunalt planregister, jf. Plan- og bygningsloven §2-1 og § 2-2.*

Kap. 4.3 – Figur

Eksempelet i tabellen med Grunnvannsforekomster – NGU erstattes av et annet (f.eks. Grus og Pukk) fordi NGU ikke lengre er leverandør av tema grunnvannsforekomster (se kommentar knyttet til vedlegg 9.1).

Kap. 5.2.3 Brukerveiledning for datasett og tjenester

Det bør fremheves i dette kapitlet at det er dataleverandørens ansvar å utforme eventuelle begrensninger/restriksjoner på bruk av dataene i brukerveiledningen (jf. Kap. 5.6), og at det er brukers ansvar å sette seg inn i eventuelle restriksjoner før dataene anvendes.

Kap. 5.2.5 Krav til metadata i geoNorge

Det bør presiseres at kravet til metadata er presisert i geodataforskriften, og at det er disse metadataene som er kildematerialet til den meget forenklete informasjonen i produktarket.

NGU er uenig i at det kun skal være ”på sikt” at geoNorge skal vise hvilke data som inngår i det offentlige kartgrunnlaget, og at man ”på sikt” skal koble ”oversikt over innholdet i DOK” til geoNorge. Kartverket må forsere arbeidet med ny versjon av geoNorge.no slik at det allerede nå blir naturlig å ha den nasjonale geodataportalen som inngang også til temadata som inngår i det offentlige kartgrunnlaget fra starten av.

Kap. 5.3 Krav til leveranser av nedlastbare data

Øverst på side 29 heter det: *Datasett skal leveres som landsdekkende og fylkesvise filer. Data med høy oppløsning skal i tillegg leveres som kommunevise filer.*

Erfaringene med vår egen nedlastingsløsning er at en nedlasting av store landsdekkende filer krever så store prosesseringsressurser slik at løsningen kveles eller tar for lang tid. En annen side ved å åpne for produksjon av kopidata av hele databaser er at kopidata ikke blir oppdatert når originaldataene oppdateres. Inntil gode datasynkroniseringsløsninger er tilgjengelig bør det ikke være et krav om å levere nedlastingsløsning for landsdekkende datasett når data har høy oppløsningsgrad. En leveranse bør imidlertid kunne bestilles hos dataeier som filleveranse.

Kap. 9 – Vedlegg 9.1 – Foreslåtte datasett

NGU er ikke lengre leverandør av temaet grunnvannsforekomster. Datasettet er overtatt av de regionale vannregionmyndighetene, og ajourholdes/forvaltes av disse i henhold til EUs vanddirektiv. Dataene vises på Vann-Nett.nve.no.

Tabellen inneholder også et datasett ”Aksomhetskart Radon”. Dette datasettet skal tas ut av listen og vil bli erstattet av et nytt datasett fra Statens strålevern med navn ”Radon inneluftmålinger i bolig”. Viser ellers til høringsuttalelsen fra Statens strålevern.

Kap. 9 – Vedlegg 9.2. Mulige framtidige datasett

NGU har forslag om flere mulige framtidige datasett av betydning for arbeidet med Som nevnt under kommentar til kap. 3.2 vil et mulig framtidig datasett være ”Grunnboringer”. Datasettet vil være et punktdatasett og viser flere typer boringer i undergrunnen som er av stor betydning for å kunne vurdere bl.a. byggegrunn, kvikkleiresoner, og infrastruktur i undergrunnen. NGU arbeider med å forberede utviklingen av en nasjonal grunnboringsdatabase.

Et annet framtidig datasett vil være Grunnvannsakviferer, som er en videreutvikling av NGUs tidligere datasett kalt grunnvannsforekomster. Datasettet vil, i motsetning til den mer overordnede administrative enheten Grunnvannsforekomster, vise geologisk kartlagte grunnvannsakviferer (grunnvannsreservoarer), og gjøre det mulig å skille mellom adskilte små akviferer som ikke står i hydrologisk forbindelse med hverandre. Datasettet har stor betydning for vannregionsmyndighetene når disse f.eks. skal foreslå ulike tiltak mot forurensing av grunnvannsforekomstene og/eller beskyttelse av drikkevannsbrønner.

Temagruppe	Leverandør	Datasett	Om datasettet	Merknader
Geologi	NGU	Grunnbøringer	Borehull fra ulike typer børinger i løsmasser og undergrunnen (eks. geotekniske børinger, fjellbøringer)	Gir informasjon om den geologiske oppbyggingen av løsmassedekket (kvikkleiresoner) og berggrunnen. Av stor betydning ved prosjektering på og i undergrunnen for å få forståelse av geologien i 3D.
Geologi	NGU	Grunnvannsakviferer	Dataene gjør det mulig å skille mellom adskilte små akviferer som ikke står i hydrologisk forbindelse med hverandre.	Datasettet er en videreutvikling av NGUs tidligere datasett kalt grunnvannsføremster. Datasettet har stor betydning for vannregionsmyndighetene når disse f.eks. skal foreslå ulike tiltak mot forurensing av grunnvannsføremstene og/eller beskyttelse av drikkevannsprøner.
Geologi	NGU	Marine bunnsedimenter (kornstørrelse)	Detaljerte kart over kornstørrelsen til bunnsedimentene inndelt i for eksempel slam, sandholdig slam, sand, sandig grus, grus, stein og blokk.	Det foreslåtte datasettet utgjør ett av flere i serien av digitale Marine grunnkart. Marine grunnkart er detaljerte kart med bruksområder tilpasset lokale forhold langs kysten. Kartserien har foreløpig høyest dekningsgrad i Troms (se http://www.ngu.no/no/hm/Hav-og-kyst/Havbunn/Kyst-og-fjorder/Marine-grunnkart/)
Geologi	NGU	Marin grense	Områder under marin grense kan for eksempel være utsatte for problematikk mht marin leire mens områder over marin grense ikke har det	Datasettet er under utvikling
Geologi	NGU	Mulighet for leire	Visning av mulige områder med marin leire under marin grense jf løsmassekart	Under utvikling

9.3.1 Vedlegg – Produktark og produktspesifikasjonen

Sammenhengen mellom produktark og metadata bør inkluderes og forklares. Metadataene og produktspesifikasjonen kan være svært like, men metadataene kan beskrive forhold som ikke produktspesifikasjonen nødvendigvis har. Dette kan være produsent, oppdateringsfrekvens, leveringsformater etc. Det burde komme tydelig frem at kildematerialet til produktarket stammer fra både produktspesifikasjonene og metadataene, og som begge er basert på nasjonale og internasjonale standarder.

9.3.2 Vedlegg – Dekningskart

I avsnittet detaljert kartlegging under heldekkende dekningsoversikt burde det også være et bulletpunkt: "Kartlegging pågår".

9.3.3 Vedlegg – Brukerveiledning

Stikkordslisten for innholdet i brukerveiledningen burde også inneholde et punkt; Brukerbegrensninger/restriksjoner jf. tidligere kommentar til kap. 5.2.3.

9.3.5 Vedlegg – Metadata

Under krav til geoNorge/metadata burde det ikke hete: *Hvis geoNorge etter hvert utvikles slik at innholdet i "Oversikt over innhold i DOK"-siden kan genereres derfra, kan disse to metadatatjenestene smeltes sammen til en.* En slik sammensmelting burde være et krav fra starten jf. overordnet kommentar 2) tidligere i høringsnotatet.

Med hilsen

Øystein Nordgulen
avd.dir.

Avdeling for Geokartlegging

Per Ryghaug
lagleder Geomatikk